

УДК [796.062:061.23/329.78]

DOI <https://doi.org/10.24195/olympicus/2023-1-1>**Аніканов Іван Володимирович**аспірант кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID ID: 0000-0002-7277-5855

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Стрімке зростання досягнень у світовому спорті спонукає до постійного пошуку нових, ефективніших способів, методів і організаційних форм підготовки спортивного резерву. З одного боку, діяльність спортивних клубів є одним із найважливіших резервів підвищення ефективності спортивної підготовки, а з іншого – інструмент реалізації молодіжної політики у країні на основі сучасних даних науки та світової практики. Корінні зміни в політичній, соціальній і особливо економічній системах суспільства, що є характерними для України, привели до істотних змін у діяльності фізкультурно-спортивних організацій, зокрема і спортивних клубів. **Матеріали та методи:** у процесі дослідження було використано аналіз наукової літератури та документальних джерел, системний аналіз, методи математичної статистики. **Результати.** Авторами розглянуто зміст молодіжної політики в Україні. Представлено місце спортивних клубів у реалізації основних завдань щодо розвитку культури здорового способу життя для покращення стану здоров'я української молоді та загальної демографічної ситуації в суспільстві. Пріоритетом Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року є формування міжсекторального підходу у проведенні профілактичних заходів для усунення негативного впливу соціальних детермінант здоров'я, створення умов для збереження та зміцнення здоров'я населення, формування відповідального ставлення кожної молодої людини до особистого здоров'я. Найбільш ефективною організаційною формою роботи з молоддю щодо популяризації здорового способу життя визначені спортивні клуби, у контексті створення сприятливого соціального та природного середовища, розвитку персональних умінь і навичок здорового способу життя. Важливим стає завдання щодо розроблення та впровадження такої моделі стратегічного розвитку спортивних клубів, яка би підвищила ефективність їх функціонування в ринковому середовищі, брала до уваги рівень зростання потреб молоді в якісних фізкультурно-спортивних послугах і дозволила підвищити їхню конкурентоспроможність. **Висновки.** Оскільки система забезпечення стратегічного розвитку для спортивних клубів є структурою нового типу, процес її створення значною мірою буде супроводжуватися корегуванням наявних програм і планів їх поточної діяльності. Забезпечення стратегічного розвитку спортивного клубу базується на вирішенні багатофакторного управлінського завдання: як за наявних ресурсів забезпечити максимальне економічне просування та поліпшення найбільш значущих показників якості життя молоді. Інструментами управління розвитком спортивних клубів є інструменти контрольного типу. Стратегічне управління спортивними клубами поділяється на статичне та динамічне, останнє характерне для цих організацій. Модель стратегічного управління спортивними клубами має охоплювати етапи фінансово-економічного, організаційного та стратегічного аналізу, дослідження зовнішнього середовища діяльності, стратегічного проектування, побудови стратегії, реалізації стратегії, моніторингу та контролю.

Ключові слова: молодь, здоров'я, соціальна активність, умови, розвиток.

Вступ. Стрімке зростання досягнень у світовому спорті спонукає до постійного пошуку нових, ефективніших способів, методів і організаційних форм для занять оздоровчою руховою активністю та підготовки спортивного резерву. З одного боку, діяльність спортивних клубів є одним із найважливіших резервів підвищення ефективності спортивної підготовки, а з іншого – інструмент реалізації оздоровчого вектора молодіжної політики у країні на основі сучасних даних науки та світової практики. Корінні зміни в політичній, соціальній і особливо економічній системах суспільства, що є характерними для України, привели до істотних змін у діяльності фізкультурно-спортивних організацій, зокрема і спортивних клубів.

Матеріали та методи: у процесі дослідження було використано аналіз наукової літератури та документальних джерел, системний аналіз, методи математичної статистики.

Результати. Під час дослідження багатоаспектної діяльності спортивних клубів варто зауважити, що є деякі загальні проблеми сфери фізичної культури і спорту, які безпосередньо впливають на процес розвитку клубної системи, а саме: невідповідність матеріально-технічної бази сучасним вимогам щодо забезпечення оздоровчої активності населення за місцем проживання, роботи та в місцях масового відпочинку; застарілість спортивної інфраструктури, спроможної задовольнити потреби населення у фізичній активності; низький рівень забезпечення спортивним інвентарем, спорудами, обладнанням; низький рівень проведення засобами масової інформації роз'яснювальної роботи серед населення щодо усвідомлення цінності здоров'я; низький рівень престижності професій у сфері фізичної культури та спорту, матеріального заохочення працівників цієї сфери; брак бюджетного фінансування та неефективне залучення позабюджетних коштів; недосконалість регуляторних функцій із боку держави [5, с. 1–3; 7, с. 5].

В економічному сенсі спортивні клуби є досить гнучкими організаційними структурами, які здатні швидко сприйняти ідеологію підприємництва й адаптуватися до вимог сучасного ринку фізкультурно-спортивних послуг [4, с. 9–23].

Як відомо, класичний спортивний клуб створюється та функціонує за визначеними принципами, серед яких:

- а) добровільне членство;
- б) зорієнтованість на інтереси членів;
- в) незалежність від третіх осіб;
- г) демократична структура ухвалення рішень;
- г) добровільна робота.

Такий підхід до побудови моделі ефективної діяльності спортивних клубів відображає специфіку функціонування сфери фізичної культури і спорту в умовах ринкової економіки та дозволяє стверджувати, що спортивні клуби є оптимальною організаційною формою залучення молоді для реалізації потенціалу кожного громадянина впродовж усього життя та досягнення адекватних стандартів якості життя та благополуччя, підвищення особистої відповідальності за власне здоров'я, а також підсилення ролі молоді в суспільстві.

Активне включення спортивних клубів у реалізацію молодіжної політики дозволить посилити соціальне виховання молодого покоління країни з формування здорового способу життя та профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі.

Спортивна практика є надзвичайно ефективним механізмом інтеграції людей у суспільство, це доводить той факт, що спортсмени є однією з найбільш соціалізованих і адаптованих до життя груп [3, с. 54]. Державні програми підтримки молоді в Україні є одними з найбільш детально розроблених і науково обґрунтованих у Європі [7, с. 7].

Такий підхід до цільової орієнтації діяльності спортивних клубів має відобразитися у статутних цінностях, які мають узгоджуватися із принципами соціально-економічної політики держави. У процесі реалізації основних функцій менеджмент спортивного клубу має орієнтуватися на соціальний розвиток організації, результатом якого є розвиток нематеріальних активів, зокрема й соціального капіталу, отримання економічних ефектів (соціально-економічного, екологічного).

В умовах реформування ринкових відносин, швидких змін нормативно-правового поля, нестабільної економічної ситуації, жорсткої конкуренції за споживача фізкультурно-оздоровчої послуги, на наш погляд, спортивним клубам варто акцентувати увагу на розвитку внутрішнього потенціалу. Тому важливим стає завдання щодо розроблення та впровадження такої моделі стратегічного розвитку спортивних клубів, яка б підвищила ефективність їх функціонування в ринковому середовищі, урахувала рівень зростання потреб населення у фізкультурно-оздоровчих послугах і дозволила сформувати конкурентоспроможні стратегії для участі в реалізації як спортивної, так і молодіжної політики.

Сектор спорту впливає на показники зайнятості населення; залучення молоді до спорту дозволяє покращити криміногенну ситуацію в суспільстві, що опосередковано впливає на поліпшення економіки у країні; організація та проведення спортивних змагань забезпечують розвиток галузей, прямо чи опосередковано пов'язаних зі сферою спорту, що дозволяє молоді активно включатися та впливати на соціально-економічні процеси.

Заходами організаційного характеру в забезпеченні системи стратегічного розвитку й активізації стратегічного потенціалу спортивних клубів є: формування авторитетної організаційної структури, інтелектуальної й ідеологічної підтримки стратегічного вектора розвитку, а також створення територіальних осередків консультаційних інституцій і стратегічного розвитку.

Висновки. Оскільки система забезпечення стратегічного розвитку для спортивних клубів є структурою нового типу, процес її створення значною мірою буде супроводжуватися корегуванням наявних програм і планів їх поточної діяльності. Забезпечення стратегічного розвитку спортивного клубу базується на вирішенні багатofакторного управлінського завдання: як за наявних ресурсів забезпечити максимальне економічне просування та поліпшення найбільш значущих показників якості життя молоді. Інструментами управління розвитком спортивних клубів є інструменти контрольного типу. Стратегічне управління спортивними клубами поділяється на статичне та динамічне, останнє характерне для цих організацій. Модель стратегічного управління спортивними клубами має охоплювати етапи фінансово-економічного, організаційного та стратегічного аналізу, дослідження зовнішнього середовища діяльності, стратегічного проектування, побудови стратегії, реалізації стратегії, моніторингу та контролю.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є маркетинговий аналіз діяльності спортивних клубів України.

Література:

1. Жуковська В.М. Соціальний розвиток організації: потенціал, управління, інновації : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 352 с.
2. Про основні засади молодіжної політики : Закон України № 1414–ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 28. Ст. 233. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 24.12.2022).
3. Ибрагимов М.М. Философия спорта как новый антропологический проект : монография. Киев : НУФВСУ, Олимп. лит., 2014. 296 с.
4. Маркетинг у спорті: теорія та практика : монографія / Є.В. Імас та ін. Київ : НУФВСУ, Олимп. Лит., 2016. 272 с.
5. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020> (дата звернення: 15.10.2022).
6. Про фізичну культуру і спорт : Закон України № 3808–ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 24.09.2022).
7. Рибчич І.Є. Фізична культура і спорт як складова розвитку державної молодіжної та соціальної політики. *Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування* : електронне наукове фахове видання Херсонського національного технічного університету. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_2_16 (дата звернення: 05.01.2023).

References:

1. Zhukovsjka V.M. Socialjnyj rozvytok orghanizaciji: potencial, upravlinnja, innovaciji : monoghrafija [Social development of the organization: potential, management, innovations: monograph]. Kyiv : Kyiv. nac. torgh.-ekon. un-t, 2018. 352 p. [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrajinjy Pro osnovni zasady molodizhnoji politykyt (Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinjy (VVR) [The Law of Ukraine On the Basic Principles of Youth Policy (Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VRU)]. 2021, № 28, st. 233). Dokument 1414–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (accessed: 24.09.2022) [in Ukrainian].

3. Ybraghymov M.M. Fylosofyja sporta kak novyi antropologhycheskyj proekt: monohrafiya [Philosophy of sport as a new anthropological project: monograph]. Kyiv : NUFVSU. Yzd-vo "Olymp. lyt.", 2014. 296 p. [in Ukrainian].

4. Imas Je.V., Michuda Ju.P., Jarmoljuk O. V. Marketyngh u sporti: teoriya ta praktyka : monohrafiya [Marketing in sports: theory and practice : monograph]. Kyiv : NUFVSU. Vyd-vo "Olimp. lit-ra", 2016. 272 p. [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Stratehii rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2028 roku : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 lystopada 2020 r. № 1089 [On the approval of the Strategy for the development of physical culture and sports for the period until 2028 : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 4, 2020, № 1089]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020> (accessed: 15.10.2022) [in Ukrainian].

6. Pro fizychnu kulturu i sport : Zakon Ukrainy № 3808–XII [On physical culture and sports : Law of Ukraine № 3808–XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (accessed: 24.09.2022) [in Ukrainian].

7. Rybchych I.Je. (2014). Fizychna kuljtura i sport jak skladova rozvytku derzhavnoji molodizhnoji ta socialjnoji polityky [Physical culture and sports as a component of the development of state youth and social policy]. *Teoriya ta praktyka derzhavnogho upravlinnja ta miscevogho samovrjaduvannja* : elektr. nauk. fakh. vyd. Khersonsjkogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_2_16 (accessed: 05.01.2023) [in Ukrainian].

Anikanov Ivan

ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF SPORTS CLUBS AS A COMPONENT OF YOUTH POLICY

*The rapid growth of achievements in world sports encourages a constant search for new, more effective ways, methods and organizational forms of training a sports reserve. On the one hand, the activity of sports clubs is one of the most important reserves for increasing the effectiveness of sports training, and on the other hand, it is a tool for implementing youth policy in the country based on modern scientific data and world practice. Fundamental changes in the political, social and especially economic systems of society, characteristic of Ukraine, have led to significant changes in the activities of physical culture and sports organizations, in particular sports clubs. **Materials and methods:** in the course of the study, the analysis of scientific literature and documentary sources, system analysis, methods of mathematical statistics were used. **Discussion.** The authors considered the content of youth policy in Ukraine. The place of sports clubs in the implementation of the main tasks of developing a healthy lifestyle culture to improve the health status of Ukrainian youth and the general demographic situation in society is presented. The priority of the Strategy for the Development of Physical Culture and Sports by 2028 is the formation of an intersectoral approach in carrying out preventive measures to eliminate the negative impact of social determinants of health, create conditions for maintaining and strengthening the health of the population, and forming a responsible attitude of every young person to personal health. Sports clubs have been identified as the most effective organizational form of work with young people to promote a healthy lifestyle in the context of creating a favorable social and natural environment, developing personal skills and habits of a healthy lifestyle. An important task is to develop and implement such a model of the strategic development of sports clubs, which would increase the efficiency of their functioning in a market environment, take into account the level of growing needs of young people in high-quality physical culture and sports services and increase their competitiveness. **Results.** Since the system for providing strategic development for sports clubs is a new type of structure, the process of its creation will largely be accompanied by the correction of existing programs and plans for their current activities. Ensuring the strategic development of a sports club is based on solving a multifactorial managerial problem: how, with the available resources, to ensure maximum economic progress and improve the most significant indicators of the quality of life of young people. The tools for managing the development of sports clubs are tools of the control type. The strategic management of sports clubs is divided into static and dynamic, the latter being typical for these organizations. The model of strategic management of sports clubs should cover the stages of financial, economic, organizational and strategic analysis, study of the external environment of activity, strategic design, strategy building, strategy implementation, monitoring and control.*

Key words: young people, health, social activity, conditions, development.